

Pressinformation, september 2005

Systembolaget 1955-2005

1955

41 lokala systembolag med tillsammans 247 butiker på 147 orter slås samman den 1 oktober till ett enda riksbolag – Nya Systemaktiebolaget. Motboken avskaffas. Nu kan du gå in i vilken systembutik som helst och handla, utan formaliteter och kontroll. Det praktiskt taget enda förbehållet är att du ska ha fyllt 21 år.

Starkölet, som tidigare bara kunde köpas på Apoteket, kan nu köpas i Systembolagets butiker.

Buteljtyperna standardiseras. Hel- och halvlitern försvinner och ersätts av nya flaskor med de internationella måtten 75 och 37,5 centiliter. Övergången sker successivt (hellitern finns att köpa fram till 1958 och halvlitern på en del håll ännu 1964).

1956

Spritpriserna chockhöjs i november. Renat brännvin (hellitern) till exempel från 18 kronor till 23 kronor och 40 öre.

1957

Riksdagen beslutar om spärrlistor (där grova missbrukare och dömda langare avstängs efter beslut i den lokala nykterhetsnämnden) och legitimationsskyldighet.

Systembolaget börjar sin propaganda för drycker med lägre alkoholhalt, att dricka vin i stället för sprit.

Under sommaren är det premiär för alkoholfria alternativdrycker i sortimentet. Premiär är det också för julskyltning och annonsering i dagspress (vin i stället för sprit).

1958

En ny stor prishöjning (framför allt på sprit) i februari. På två år har Renat brännvin ökat från 18 till 27 kronor litern.

Under samma tid har försäljningen av sprit minskat med 13 miljoner liter och vinet ökat med 6,5 miljoner liter. Fler och fler kunder väljer vin i stället för sprit.

Hellitersflaskan måste in och nu blir det storstädning i alla källare. Mastiga tomglasköer utanför butikerna.

1959

Premiär för härtappade slottsviner med årgång i Systembolagets varusortiment.

1960

Brännvinet fortsätter att tappa terräng. Det sker också betydande inbördes förändringar mellan olika spritdrycker. Nu börjar kunderna köpa whisky, rom och vodka.

Den i särklass mest sålda spritdrycken är dock fortfarande Renat brännvin, som det här året svarar för 64 procent av den totala spritkonsumtionen.

1961

Sverigepremiär för Explorer Vodka (lanserad i USA 1958).

1962

"Bjud modernt, duka med vin" är temat för Systembolagets och Vin- & Spritcentralens utställningsmonter på S:t Eriksmässan i Stockholm och i butikernas fönster under hösten. Allt som ett led i propagandan för drycker med lägre alkoholhalt.

1963

Strejk för längre semester på Vin- & Spritcentralen. Systembolagets butiker länsas på varor. Rena hysterin utbryter. När brännvinet tar slut köper kunderna cognac och champagne.

Många butiker tvingas stänga och permittera personal innan strejken tar slut den 13 maj.

1964

Riksdagen beslutar om skärpta legitimationsbestämmelser, bland annat krav på fotolegitimation. Kassaapparaterna får ett speciellt slumpvalsssystem. När röda lampan lyser måste kunden kunna visa upp en "fotoförsedd legitimationshandling".

Systembolaget utfärdar egna kort och har automater för snabbfotografering i en del butiker.

1965

Alkoholpolitiska utredningen, APU, tillsätts och Systembolaget börjar ett prov med plastbackar i stället för de tunga och otympliga trälådorna. Nu börjar också mellanöl säljas i livsmedelsbutikerna.

1966

Systembolagets chef, överdirektör Harry Älmeby, går i pension. Till ny chef utses statsrådet Rune Hermansson.

Vinimporten på fat upphör. Nu är det bulk och butelj som gäller.

Systembolaget presenterar en ny prislista, med vinerna uppdelade efter typ och land.

1967

Starkölsförsäljning i allmänna handeln! Ett försök i två län inleds på APU:s anmodan. Försöket måste dock avbrytas i förtid: Försäljningen ökar med tusentals procent! Ett annat APU-försök är registrering av alla inköp i Gävleborgs län.

Nu kommer bärkassen i plast, en efterlängtd serviceförbättring.

Vinförsäljningen ökar med 10,7 procent och lättvinets andel av den totala vinförsäljningen (som 1950 var 30 procent och 1960 60 procent) är nu 80 procent.

1968

Systembolagets damer byter rock. Nu kommer en grön i crimplene/terylene.

Nu har Systembolagets nya logotyp blivit klar. Butikskylten är grön och gul, tillverkad i plast och har belysning.

1969

Det första härtappade "söta" rödvinet dyker upp på systemdiskarna. *Parador* (fem kronor flaskan) blir en komet som spräcker alla kalkyler och rusar upp som det i särklass mest sålda vinet.

Myndighetsåldern sänks från 21 till 20 år.

1970

I praktiskt taget hela Europa får man mycket stora skördar av druvor. På sina håll är det fråga om rekord genom tiderna.

1971

Vinet passerar spriten i försäljning.

Spola kröken dyker upp som en ny slogan. Mest omskriven från början genom att Ishockeyförbundet vägrar låta AIK spela med den devisen på spelarnas ryggar.

1972

Den så kallade vinpropagandan tonas ner. I stället gör Systembolaget en stor annonskampanj om alkoholens risker.

1973

Den gröna varukatalogen försvinner. Nu kommer en prislista i rött.

Systembolagets damer byter om – de får en rock som är brun.

1974

De fyra fasta butikssortimenten A, B, C och D slopas och ersätts med "ett för varje butik individuellt sortiment" grundat på kundernas efterfrågan.

Alkoholpolitiska utredningen lämnar ifrån sig resultatet av nio års tänkande. Det blev en lunta på bortåt 1 000 sidor. APU vill satsa på forskning, skolundervisning och andra förebyggande åtgärder. Alkoholreklamen ska bort, precis som spärulistorna och mellanölet. Systembolaget och V&S ska slå ihop, prissättningsreglerna ändras och ett alkoholpolitiskt råd tillsätts med mera, med mera. Bara en bråkdel genomförs så småningom.

1975

Tomglasfloden ökar. Nu kommer 57 procent eller 85 miljoner glas tillbaka.

1976

Premiär för en ny flasktyp, gemensam för vin och sprit. Med skruvkapsyl.

1977

Systembolaget blir först i Sverige med en MBL-överenskommelse.

Alkoholpolitiken kommer upp i riksdagen. Det mest påtagliga för Systembolaget blir att spärrlistan försvinner och att mellanölet avskaffas, något som ger starkölet en jätteknuft uppåt. Men någon sammanslagning med Vin- & Spritcentralen är det inte tal om.

En kraftig prishöjning den 1 maj betyder hamstring med rekordköer.

Och så "drabbas" vi av *Kir*. "Det nya mellanölet" döper en tidning denna vindrink till. Uttrycket sprids som en prärieeld genom massmedierna och försäljningen blir därefter. *Kir*, *Kir* och åter *Kir* var allt vi fick höra i butikerna den sommaren. Årsförsäljningen sprang upp i 9 miljoner liter. Men sedan dalade stjärnan...

Systempersonalen kräver lördagsstängt, ropar löpsedlarna en dag mot slutet av året. Men bolaget säger nej. Vi är ett serviceföretag.

1978

Starkölet fortsätter att öka.

Stora delar av alkoholreklamen förbjuds genom beslut i riksdagen. Även Systembolagets konsumentupplysning är i farozonen. Frågan är om Systembolaget ens ska kunna skylta.

För Systembolagets del reder det upp sig. Det är viktigt med neutral märkesinformation, tycker de flesta.

Det blir mycket rabalder när Systembolaget deltar i ett lokalt försök i Blekinge med bankkort i stället för kontanter. Någon kredit får man förstås inte, även om de flesta tidningar tycks tro det. Fast försöket slog heller aldrig väl ut.

1979

Det ökade vinintresset ställer nya krav på Systembolaget som genomför en omorganisation.

Vin- & Spritcentralen lanserar Absolut Vodka i USA.

1980

Premiär för klockdiagram, som på ett enkelt sätt beskriver dryckernas egenskaper, och en prislista i större format.

1981

Under våren försöker man att förbjuda "snabbvinerna" (vinsatser för hemtillverkning av vin), men en majoritet i riksdagen tycker att det är väl inget att bråka om. Så det blir inget förbud.

En annan debatt handlar om lördagsstängt eller inte. Facket är för, likaså regeringen. Men Systembolaget säger klart nej! Och riksdagen beslutar. Det blir ett försök med lördagsstängt under sommarmånaderna. Systembolagets vd, Rune Hermansson, avgår i protest.

1982

Lördagsstängningen igen: Försöket permanentas och ska gälla året om, beslutar riksdagen. Röster höjs både för och emot.

Och så får Systembolaget en ny vd. En otippad kandidat - Gabriel Romanus.

1983

Spriten går ned och vinet upp. Trenden började på 1950-talet och håller fortfarande i sig.

Premiär för rött lantvin från Frankrike, Italien och Spanien.

1984

I Stockholm har två unika butiker premiär. Dels en särskild butik (tax-free) för de drygt 350 deltagarna på säkerhetskonferensen i Kulturhuset. Dels en specialbutik med ett översortiment av udda och exklusiva vinsorter. Den nya satsningen på service blir mycket uppskattad.

En annan nyhet är halvlitersbuteljen.

Och Karlstad, som var först med speciell ölavdelning, blir också först med självbetjäning för denna "tung" varugrupp.

Succé med julöl. Systembolagets butiker säljer snabbt slut på en halv miljon flaskor Falcon Julbrygd.

Premiär också för vitt lantvin från Tyskland, Portugal och Österrike.

1985

Strejk på Alko i Finland. Då blir det invasion i Haparanda, Övertorneå och Pajala. Butiken i Haparanda säljer mer än sin vanliga årsomsättning under april!

Folkfest i Stockholm när Systembolaget håller lördagsöppet, men bara för att ta emot tomglas på restauranglagret i Ulvsunda.

Vinskandal i Österrike! En dag i maj kommer larmrapporterna. Vinodlare blandar glykol i sina viner. Vin- & Spritcentralens laboratorium lämnar lugnande besked: Inga fuskviner i Sverige.

1986

En ny vinskandal. Nu är det några vinproducenter i Italien som tillsätter metanol för att förbättra sina viner. Flera personer avlider. De förgiftade vinerna har inte sålts i Sverige.

Systembolaget får en ny "uniform". Byxor, kjol, väst och pullover i grönt. Till detta en svagt gul, nästan cremefärgad, blus och skjorta. Vidare scarf, slips och bälte.

Systembolagets äldsta butik i Stockholm, vinbutiken i Gamla Stan, stänger sina portar för gott.

I Huddinge börjar ett prov med att låta kunderna själva packa sina varor. Kanske kan det minska personalens belastningsskador?

Strejk på Vinmonopolet. Norrmännen strömmar till systembutikerna utmed gränsen. Plötsligt får butikerna åtskilligt mer att göra.

1 november står kunderna i kö som till en rockgala utanför vinbutiken i Stockholm. De är ute efter Château Palmer årgång 1979 för 300 kronor och Mouton Rothschild årgång 1978 för 800 kronor flaskan. Vinerna är Y-märkta (går ej att beställa) och kan bara köpas i vinbutiken.

Premiär med specialsортiment även för spritdrycker i samband med att Göteborg får en specialbutik i Östra Nordstan.

Intresset för viner från Australien har gjort Sverige till Australiens största vinkund.

1987

Vid två tillfällen inträffar allvarliga förgiftningsfall i Eskilstuna. Polisen hittar glykol i Italienskt Lantvin och Systembolaget stoppar försäljningen. Inget i utredningen pekar på att glykolen skulle ha funnits i vin som har köpts i någon av Systembolagets butiker. I Italien reagerar man negativt mot stoppet av Italienskt Lantvin.

Succé för Systembolagets monter - med vinerna indelade i olika smaktyper! - på Restamässan i Malmö.

Systembolaget sätter upp som mål att kunderna inte ska behöva vänta längre än 15 minuter på fredagarna.

Premiär för vin från Nya Zeeland.

1988

Systembolaget ber kunderna packa själva. Införandet sker länsvis. Till midsommar packar kunderna själva sina varor i alla butiker. Allt för minska belastningsbesvärerna hos personalen.

Spola kröken spolat. Systembolagets mest kända kampanj genom åren upphör.

Två dagar före nyårsafton stoppar Systembolaget försäljningen av svensktillverkade

Amadeus. Rapporter kommer om att flaskor exploderat på flera håll.

1989

Alkoholfritt byter namn till lättdrycker. Alkoholfritt är ju inte riktigt alkoholfritt i verkligheten, bara i lagens mening.

600 idrottsföreningar deltar i jakten på returglas i den riksomfattande insamlingen Flaskjakten, som Systembolaget arrangerar tillsammans med Riksidrottsförbundet.

Och varunyhetera blir fler och fler. Totalt presenterar Systembolaget 376 nya märken, 253 i grund- och 123 i specialsортimentet.

1990

Februariutsläppets Mouton-Rothschild årgång 1982 har trots priset, 1 090 kronor flaskan, en strykande åtgång under premiärdagen i Systembolagets två specialbutiker.

Systembolaget tar hjälp av humor och tablettaskar för att få kunder under 25 år att frivilligt visa legitimation. Nya grepp som gör att kampanjen "Leg under 25" blir mycket uppmärksammas.

Systembolaget börjar ett prov med morgonöppet på fredagar i några butiker.

Med ett energisparprogram och genom att investera i ett datoriserat övervakningssystem för sina fastigheter har Systembolaget lyckats minska energiförbrukningen med hela 75 procent! I pengar räknat sparar bolaget 15 miljoner per år.

Systembolaget öppnar två moderna diskbutiker kallade "morgondagens butiker" i Nyköping och Täby.

1991

Systembolaget tillsätter en arbetsgrupp som får i uppdrag att se över de förändringar som kan bli aktuella till följd av ett eventuellt EES-avtal och ett svenskt medlemskap i EG.

Systembolaget öppnar tre butiker med självbetjäning, först i Filipstad, sedan i Köping och Vänersborg.

Jul- och nyårsförsäljningen blir jobbigare än vanligt. Trots fina arbetsinsatser blir köerna långa. I Karlskrona alldeles för långa dagen före nyårsafton.

1992

Köerna och de långa väntetiderna till nyår (1991) har ingen glömt och under årets första dagar blåser det upp en storm mot Systembolaget som vi sent ska glömma. I Karlskrona rasar politikerna och i tidningar, radio och TV får vi massor av skäll.

Regeringen tillsätter en alkoholpolitisk kommission som ska se över hela den svenska alkoholpolitiken.

1 juli får Sverige ett nytt system för beskattning av alkoholdrycker. Nu grundas skatten helt på dryckernas alkoholhalt.

Systembolaget byter om igen! Nu till grå byxa och kjol, grön väst med logotypmönster i ryggen, pullover med instickad logotype, scarf i grön/vitt med guldgult mönster och slips i grönt med guldgult mönster.

1993

Systembolaget lanserar 646 nya märken och börjar arrangera provningar för vinjournalister.

Anpassningen till EES-avtalet fortsätter. I november lanseras de första varorna i testsortimentet.

Importerat öl ökar i försäljning. Nu är 19 procent av starkölsförsäljningen producerad i annat land.

Svenska regeringen förhandlar med Europakommissionen om den svenska alkoholpolitiken och därmed Systembolagets framtid.

Europakommissionen accepterar i en skriftväxling med den svenska regeringen Systembolagets detaljhandelsmonopol, under förutsättning att bolaget bedriver verksamheten på ett icke-diskriminerande sätt.

Men Sverige måste avveckla Vin & Sprits monopol på tillverkning, partihandel, import och export och Systembolaget förlorar sitt monopol på försäljning till restauranger.

Skriftväxlingen följs av expertsamtal. Vid dessa preciseras det hur Systembolaget ska kunna fungera icke-diskriminerande.

1994

Så här ska vi anpassa oss! En arbetslista visar hur Systembolagets anpassning till EU ska gå till. Systembolaget arrangerar vidare fem konferenser, en per region, för att informera butikscheferna om stundande förändringar i företaget.

1995

Den övre alkoholstyrkan för starköl försvinner. Den starka starkölen gör entré. Likaså nya EU-anpassade lagar. Den nya svenska alkoholmarknaden börjar ta form.

En ny alkohollag, anpassad till EU:s lagar, träder i kraft.

Vin & Sprits monopol på import, export, tillverkning och distribution upphör. Det gör också Systembolagets monopol på försäljning till restauranger.

En ny myndighet, alkoholinspektionen, inrättas för tillståndsgivning, kontroll och tillsyn inom alkoholområdet.

Vidare inrättas en särskild nämnd, alkoholsortimentsnämnden, till vilken producenter och tillverkare kan vända sig för att överklaga sortimentsbeslut i Systembolaget.

Systembolaget bildar en inköpsorganisation för inköp av alla alkoholvaror till

butikerna. Antalet leverantörer ökar från 1 till 115.

1996

Bag-in-box och en ny produktgrupp, blanddrycker (så kallad alkoholisk), gör entré trots motstånd från Systembolaget.

Antalet leverantörer har ökat till cirka 200.

I sortimentet har antalet märken ökat till 2 609 och antalet artiklar till 3 050.

Systembolaget inrättar ett laboratorium för kvalitetskontroll av varorna.

Premiär för försäljning av vin från fjolårets skörd i Bordeaux, så kallade primörer. Vinerna förhandsbokas innan de buteljeras och levereras först cirka två år senare.

1997

Systembolaget börjar ta betalt för plastkassen (en krona kassen).

EU-domstolen slår fast, genom den så kallade Franzéndomen, att den svenska modellen att sälja alkohol är förenlig med EG-rätten. Systembolaget kan bestå och det är viktigt att Systembolaget syftar till att skydda folkhälsan. Det är också viktigt att Systembolagets urval av produkter inte diskriminerar leverantörer från andra länder.

Systembolaget lanserar sin egen webbplats på Internet.

1998

Möjlighet för kunderna att beställa varor genom Internet utreds.

Systembolaget bildar en särskild resultatenhet, Restaurangpartner, som svarar för försäljning av varor till restauranger.

Retursystemet för vin- och spritglas avskaffas av Vin & Sprit.

1999

Systembolaget sjesätter ett projekt för att utveckla nya butiksprofiler.

Systembolaget lanserar under våren tävlingen Årets Butik. Syftet är att lyfta fram en välskött butik som kan fungera som förebild för andra butiker och att uppmärksamma och belöna medarbetarnas insatser. I november utses butiken i Sandviken till årets vinnare.

Systembolaget öppnar sin 400:e butik i Skinnskatteberg. Butiken är med 248 kvadratmeter företagets minsta.

Bertil Göransson avgår efter 15 år som styrelseordförande. Gunnar Larsson tar över.

Anitra Steen, generaldirektör för Riksskatteverket, utses i maj till ny vd i Systembolaget efter Gabriel Romanus.

Vin i pappförpackningar står under sommaren för 27 procent av vinförsäljningen. 22 procent av allt vin som såldes under året var förpackat i tetrabrik och boxar.

Butikspersonalen får nya kläder.

Riksdagen godkänner regeringens alkoholproposition som stärker förtroendet för Systembolaget och innebär en förbättring av bolagets service: utbyggnad av butiksnätet, försök med lördagsöppet, ökade öppettider på kvällarna och möjlighet att ta emot betal- och kreditkort.

2000

Systembolaget får i början av året ett ägardirektiv från staten. Det innehåller riktlinjer för hur regeringen vill att Systembolaget ska drivas och vilka förväntningar man har på bolaget i form av lönsamhet, utdelning med mera. Här finns också ett förtydligande av bolagets sociala ansvar.

I februari inleds ett försök med lördagsöppet i länen Norrbotten, Västerbotten, Jämtland, Västernorrland, Stockholm och Skåne. Totalt ingår 172 butiker i försöket som är upplagt tillsammans med två alkoholforskare.

Kredit- och betalkort accepteras som betalningsmedel från sommaren.

Sex försöksbutiker med nytt utseende öppnas. De finns i Uppsala (Vaksalagatan), Norrköping (Drottninggatan, Hospitalsgatan och Ingelsta), Linköping (Filbytergallerian) och Stockholm (Klarabergsgatan).

Systembolaget tar efter 1 350 kundintervjuer i försöksbutikerna beslut om att bara satsa på en profil framöver – klassiska Systembolaget med självbetjäning. En butik med de bästa detaljerna från försöksbutikerna och det som kunderna upplevt som positiva förändringar.

I september börjar ett försök med försäljning via Internet – Systembolaget online. Försöket är begränsat till Stockholmsområdet och i onlinebutiken finns cirka 2 000 artiklar att välja mellan. Utlämning sker i 14 butiker.

Under året tas en strategisk plan för åren 2001-2004 fram. Planen innebär en mer affärsmässig inriktning och innehåller förutom de övergripande målen också en ny vision.

Den strategiska planen är utvecklad för att Systembolaget ska klara framtida utmaningar och stå bättre rustat när införselreglerna helt och hållet har anpassats till EU-nivå.

I samband med planen görs också en översyn av Systembolagets organisation.

Butiken i Nyköping utses till Årets Butik i Systembolaget.

2001

Antalet märken i Systembolagets sortiment har de senaste åren ökat till 5 200 inklusive beställningssortimentet.

Systembolaget avslutar i maj försöket med försäljning via Internet.

Riksdagen antar den 1 juni en alkoholpolitisk proposition som syftar till att anpassa alkoholpolitiken efter nya förutsättningar. För Systembolaget del innebär beslutet bland annat lördagsöppet i alla systembutiker (från 1 juli) och möjlighet att ordna dryckesprovningar och auktioner för allmänheten.

Butiken i Kungsör utses till Årets Butik i Systembolaget.

2002

Renodlingen av verksamheten fortsätter. Den konkurrensutsatta verksamheten med försäljning till restaurangerna, Systembolaget Restaurangpartner AB, avyttras.

I april är det premiär för den nya kundtidningen Bolaget som ersätter Uppdraget.

Olof Johansson utses till ny styrelseordförande i Systembolaget efter Gunnar Larsson.

Systembolaget öppnar en varudepå i Örebro för att säkerställa korta leveranstider på kundbeställningar.

Systembolaget påbörjar ett försök med dryckesprovningar för allmänheten i elva butiker.

Sortimentet med lättdrycker, upp till 2,25 volymprocent, ersätts med ett nytt alkoholfritt sortiment, maximalt 0,5 volymprocent.

Systembolaget säljer under året 347,8 miljoner liter alkoholdrycker. Det är en ökning med 9,5 procent jämfört med 2001 och Systembolagets största försäljning någonsin. Mätt i ren alkohol ökade försäljningen med 8,3 procent till 36,4 miljoner liter. Det är en nivå i jämförelse med den i slutet av 1980-talet, men betydligt lägre än under andra delen av 1970-talet.

Butiken i Valbo utanför Gävle utses till Årets Butik i Systembolaget.

Systembolagets mat- och dryckbok "För alla sinnen" utses till världens bästa bok om vin i en internationell tävling.

2003

Året präglas i stor utsträckning av den polisanmälan som Systembolaget gör i januari och de konsekvenser den för med sig.

En intern utredning avslöjar att det förekommit brott mot Systembolagets policy för kontakter med leverantörerna. Ett 10-tal butikschefer lämnar företaget och polisanmälan görs mot sju butikschefer och tre leverantörer då lagbrott inte kan utslutas.

Åklagaren finner att misstankar om grovt mutbrott och bestickning föreligger och inleder en förundersökning.

Systembolaget utsätts för ökad konkurrens när Danmark sänker sin spritskatt i oktober. Under sista kvartalet minskar spritförsäljningen med 18 procent i Skåne,

Halland och Blekinge, och med 10 procent i hela landet.

Under hösten utökas dryckesprovningarna för allmänheten i butik till att omfatta ett 30-tal butiker. De arrangeras som ett led i Systembolagets arbete med att förmedla god dryckeskultur och för att delge den breda dryckeskunskap som personalen har.

Under hösten lanseras en omarbetad version av ”Mat & Dryck – en Guide”. Boken är liksom föregångaren en praktisk handbok om hur man kombinerar mat och dryck.

Den successiva ombyggnaden till fler självbetjäningsbutiker fortsätter. Under året byggs 38 butiker om och vid årsslutet har 170 butiker självbetjäning och 256 butiker försäljning över disk.

Den första av tre planerade butiker med en separat vinkällare, kallade Systembolaget med Vinkällare, öppnar under hösten i Stockholm. Butiken finns på Regeringsgatan och har hela sortimentet av viner över 100 kronor och alla spritsorter. Dessutom finns ett exklusivt sortiment med flera hundra särskilt utvalda artiklar av vin och sprit.

Systembolaget säljer 362,3 miljoner liter drycker. Det är en ökning med 4,2 procent jämfört med 2002 och företagets största försäljning i liter någonsin. Italien är nu det volymmässigt största landet för vin.

2004

EU:s generella införselregler börjar gälla fullt ut. Det innebär att alla inresande från EU får ta med sig 10 liter sprit, 90 liter vin och 110 liter starköl.

Systembolaget genomför ett effektivitetsprojekt på huvudkontoret med målet att minska kostnaderna med 120 miljoner kronor och organisationen med cirka 80 personer.

Året påverkas av Systembolagets polisanmälan 2003 och konsekvenserna av den. Förundersökningen överlämnades till åklagaren i september. Protokollet som är sekretessbelagt fram till åtalet omfattar 77 personer, anställda och tidigare anställda, i Systembolaget och 15 personer hos tre leverantörer.

Den andra butiken med en separat vinkällare öppnar under våren i Hansacompagniet i Malmö.

Under våren lanseras en ny broschyr ”Fakta, tips och myter om alkohol och hälsa”. Broschyren är ett led i att utveckla ansvarskommunikationen och innehåller allt som kan vara bra att veta om hälsoaspekterna av alkohol.

Systembolaget arrangerar den första dryckesauktionen i november. Auktionen sker i samarbete med Stockholms Auktionsverk. Totalt ropas 464 samlarobjekt ut till ett värde av 3,8 miljoner kronor.

Systembolaget lanserar 1 623 nya artiklar. Viner på box och pappersförpackning ökar sin försäljningsandel till 61 procent.

I landet finns cirka 550 företag som har tillstånd att tillverka eller importera alkoholhaltiga drycker. 255 av dessa offererar under året produkter till Systembolaget och 177 har produkter i det ordinarie sortimentet.

Systembolaget säljer 348,3 miljoner liter drycker. Det är en minskning med 3,9 procent och ett trenderbrott jämfört med de senaste åren.

2005

Systembolaget har vid årsskiftet 417 butiker, 196 med självbetjäning och 221 med försäljning över disk. Butikerna med självbetjäning står för cirka 69 procent av Systembolagets omsättning.

Vice överåklagaren Ewa Nyhult väcker i februari åtal i utredningen kring Systembolaget. Åtal väcks mot totalt 92 personer. 77 av dem, 50 anställda och 27 tidigare anställda i Systembolaget, är misstänkta för mutbrott och 15 personer hos tre leverantörer är misstänkta för bestickning. Rättegångarna beräknas börja i november.

Systembolaget lanserar IQ – ett initiativ för smartare förhållningssätt till alkohol. IQ-initiativet går ut på att visa goda exempel, aktiviteter och projekt, på ett vettigt förhållande till alkohol. IQ startar som ett dotterbolag men ska senare leva sitt eget liv.

Systembolaget anpassar ledningsstrukturen efter den nya organisationen med två verksamhetsområden, varuförsörjning och försäljning samt fem stöдавdelningar. Bolaget får två vice vd:n i verksamhetsområdescheferna Mikael Wallteg och Barbro Ström.

Ålderskontrollen blir effektivare. Under första halvåret begärde butikerna legitimation i 91 procent (83) av köpen.

Många butikschefer har lämnat Systembolaget, bland annat efter de utredningar som gjorts, och under våren sker en rekrytering av ett 60-tal butikschefer över hela landet. Ansökningarna blir rekordmånga – 4 700!

1 oktober är det 50 år sedan motboken avskaffades och Systembolaget bildades.

1 oktober öppnar Nordiska museet i Stockholm utställningen *Systemet – i nöd och lust?* som handlar om svensk alkoholpolitik, Systembolaget och människors tankar om alkohol och alkoholpolitik.

Systembolagets museum, som är nedmonterat då huvudkontoret i Stockholm byggs om, finns från hösten att besöka på webben.

Antal märken i Systembolagets sortiment 1955–2005

ÅR	SPRIT	VIN*	STARKÖL	ALKOHOLFRITT	TOTALT
1955	261	548			809
1960	206	413			619
1965	202	482		13	697
1970	204	428	55	15	702
1975	198	418	35	17	668
1980	189	447	33	22	691
1985	193	584	41	21	839
1990	210	595	76	23	904
1995	332	1346	197	30	1905
2000	370	1875	280	29	2554
2005	466	2064	283	18	2831

* Inklusive Starkvin, Cider (fr o m 1991) och Blanddrycker (fr o m 1996)

Försäljningsstatistik

Systembolagets försäljning 1955–2004 (1000-tal liter)

ÅR	SPRIT	STARKVIN	VIN*	STARKÖL	ALK.FRITT
1955	48376	7858	7799	8102	
1956	57674	7511	8744	9541	
1957	50465	7712	11599	7514	
1958	44292	7988	13034	7575	60
1959	43795	8738	14224	8680	95
1960	43007	9509	14975	9646	119
1961	45778	10485	16460	10702	139
1962	47348	10691	17829	12057	147
1963	44400	10252	19536	20007	177
1964	49199	10442	21325	18995	188
1965	51605	10712	22410	20136	207
1966	51844	10524	24934	15310	213
1967	52723	10598	28642	16986	258
1968	50406	10298	31528	22128	266
1969	51224	10442	35241	33003	340
1970	53028	10655	40331	30574	395
1971	50968	10590	45947	28742	448
1972	53643	11142	52875	27060	478
1973	54454	10709	48362	24079	453
1974	60413	11532	50930	24963	515
1975	61245	12110	55321	24901	590
1976	63583	11950	57544	24475	608
1977	61657	10990	67280	44508	636
1978**	62491	11675	63263	60610	643
1979	63250	12255	65860	70427	559
1980	57787	11628	67609	70529	538
1981	52353	9896	70985	67957	598
1982	52260	10419	76406	75905	558
1983	48219	10042	79881	76445	738
1984	45161	9619	87103	79127	605
1985	44141	9590	88059	77954	542
1986	45558	9456	90523	87556	551
1987	42104	8777	90558	94194	660
1988	40934	8673	93613	100775	674
1989	40150	8766	97332	107121	634
1990	37837	8387	96393	106793	646
1991	37177	8082	97913	106722	706
1992	35807	7961	100670	105367	711
1993	34287	7962	103127	103307	667
1994	32245	7504	107263	109354	683
1995***	29654	6249	104165	107902	604

1996	26801	7263	103026	102184	605
1997	24304	6517	109059	110232	517
1998	23257	6202	110403	112534	457
1999	23267	6007	119291	129594	393
2000	23402	5792	123968	142361	400
2001****	23396	5740	132113	156011	373
2002	23308	5656	147925	170455	415
2003	22107	5426	155062	179141	545
2004	19226	5443	150071	172947	655

* Inklusive cider och blanddrycker.

** 1978 upphörde Systembolagets monopol på partihandel med svensktillverkat starköl.

*** 1995 upphörde Systembolagets monopol på övrig partihandel.

**** 2001 upphörde Systembolagets partihandelsförsäljning.